

MATURINI CORDERII

COLLOQUIORUM SCHOLASTICORUM

LIBER SECUNDUS.

COLLOQUIUM I.

CORNELIUS, MARTIALIS.

Quid legis? M. Literas. C. A quo? M. A patre. C. Quando accepisti? M. Heri vesperi. C. Quis attulit? M. Nescio. C. Nescis? Quis tibi reddidit eas? M. Ancilla quaedam á caupone. C. Unde sunt datæ? M. *Lutetia*, credo. C. Quo die? M. Nondum licuit inspicere. C. Nempe ego te interpellavi. M. Parùm refert, non adeo sum occupatus. C. Age, perlege tuam epistolam, ego interea studebo. M. Ego quoque mox idem faciam.

010884

COLL. II.

MUSICUS, HERALDUS.

Quo in statu sunt res vestrae *Lugdunenses*? H. Nes-
cimus; jampridem nihil audivimus. M. Nihilne scripsit
frater tuus? H. Post menses duos nihil literarum misit,
quod viderit pater. M. fortassè ægrotat. H. minimè
vero, nam tabellarii sæpe nobis salutem nunciant verbis
ejus. M. Libentè audio illum rectè valere; valdè enim
diligio, quia fuit mihi suavissimus condiscipulus. H. Ille
(ut opinor) te vicissim diligit. M. Id vero mihi non est
dubium. Sed nos hora vocat; eamus in auditorium. H.
Maturemus. Jam recitatur catalogus.

COLL. III.

OBSERVATOR, BRISCANTELLUS.

DESINITE, ò pueri, garrire, absente magistro,
Verba, quibus summus læditur ille Pater.

De studiis potiùs tractate et rebus honestis;
Discite sermones aptaque verba loqui.

Discite et inter vos reddenda revolvere sæpè:
Doctor enim pueris semper adesse nequit.
Discite sectari vestigia certa bonorum:
Otia vos fallant blanda; cavete, precor.

En! ego præmoneo, vos nè delectet abuti
Tempore, ne tergum verbera dura premant.

Ecce iterùm vobis morum prædico magister;
Si quis erit cæsus, nè mihi det vitio.

B. Desine plura loqui; nemo parere recusat:

Est monitor nobis optimus ille Pater,
Illiusque Patris natus cui nomen Jesus,
Et qui nos renovans Spiritus intus alit.

Ob. Quem mihi sperassem tam respondere paratum?
Quis puer Angelicos mittit ab ore sonos?
O quàm te memorem, nostra doctissime classis?
Nam tibi divinum carmen ab ore fluit.
Non sum tam felix, ut fundam ex tempore versus:
Sed modò quæ dixi, præmeditatus eram.

B. Si meditatus eras; qui nunc tam fundis apertè
Castalios latices? Quis furor iste novus?

Ob. Nam tua me tantis movèrunt carmina flammis,
Ut mihi nunc videar posse movere feras.

B. Sed cur immeritum tantis me laudibus effers?
Est tribuenda uni gloria summa Deo:
Atque utinam eloquium nobis spatiumque daretur
Et nostra in laudes solveret ora suas.
Sed quia tempus adest, ut voce et mente precemur
Idque jubet doctor, desino plura loqui.

COLL. IV.

OBSERVATOR, PUERI GARRIENTES.

QUID vos hic agitis, pueri? mihi videmini garrire, et
nugas agere. *Quidem puer.* Longè falleris: nam repeti-
mus unà Ob. Qua de re? P. De *verbis anomalis*; id
quod reddendum est horâ tertiâ. Ob. Benè facitis. P.
Vis audire nostrum colloquium? Ob. Imo, pergite; majus

opus moveo; volo tendere laqueos picibus et graeculis. P. In area multos ad solum invenies. Ob *Retibus est illic præda parata meis.*

 COLL. V.

OBSERVATOR, PUERI GARRIENTES.

ATAT! ecce nunc capti estis: non fatemini? *Quidem puer.* Certè fatemur ingenuè: sed non dicebamus mala verba. Quæso te, mi *Nicolae*, ne velis notare nos. Ob. Quid garriebatis? audivi, nescio quid, de jentaculo. Illud est; loquebamur de jentaculo matutinò, quia famulus non dederat nobis in tempore. Ob. Puto id fuisse; nec certè est valdè magnum malum, nisi quod sunt otiosa verba. P. Sed Latinè loquebantur. Ob. Audivi; sed non erat fabulandi tempus. Nam (ut scitis) hoc pusillum temporis a merenda debet vobis esse pretiosum, quum sic dicatum studio; scilicet ut se diligenter quisque prepararet ad reddenda magistris ea, quæ præscripserint: nonne verum dico? P. Certè verum dicis; debuissemus legere simul de *Testamento* quæ mox oportebit reddere: sed ignosce, precor, suavissime *Nicolae*, posthac erimus prudentiores, et officium nostrum diligenter faciemus. Ob. Si sic feceritis, præceptor vos amabit tamquam minuta sua intestina. Nonne videtis quemadmodum diligit bonos pueros et studiosos? nec amat solum, sed etiam laudat et præmiolis afficit. P. Ista scimus et quotidie experimur. Ob. Ergo mementote et promissa facite. P. Tacebis igitur hanc culpam? Ob. Tacebo: sed ea lege, ut caveatis recidere. P. Cavebimus, Christo favente.

 COLL. VI.

NOMENCLATOR, PUER.

UBI est frater tuus? P. Modò ivit domum. N. Quid eo? P. Petitum nobis opsonium. N. Quid nunc opus est opsonio? P. In merendam. N. Annon habetis in areâ vestrà? P. Non. N. Quid ita non? P. Quia mater non solet nobis dare opsonium, nisi in præsens tempus. N. Nempè quia novit vos esse gulosos. P. Quomodo gulosi sumus? N. Quia fortassè uno convictu devoratis, quod in tres datum fuerit. P. Tace. Ego dicam fratri, te vocare nos gulosos. N. Tace, Ego dicam præceptori, fratrem tuum nihil aliud quàm discurrere. P. Atqui prodire non solet, nisi cum bona venia præceptoris. N. Adqui præceptorem fallit. P. Quomodo fallit eum? N. Non enim mens est præceptoris, ut ter quotidie prodeat. P. Sine illum venire, videbis quid tibi respondeat. N. Immò videat quid præceptori respondeat.

 COLL. VII.

PASTOR, LANGVINUS.

FRATER tuus venitne Lugduno? L. Jam venit heri ante meridiem. P. Nihilne literarum tibi attulit? L. Nihil. P. Quid igitur nunciavit? L. Prospera omnia. P. De patre quid narrat potissimum? L. Ait illum Dei beneficio jam planè febri carere et paulatim convalescere. P. Gaudeo sanè. Deumque precor, ut pristinam valetudinem brevi recuperet; sed cur ille (ut solet) nihil

ad te scripsit? L. Negat frater, eum potuisse scribere. P. Quamobrem? L. Quia nondum satis erat confirmatus. P. Nihil mirum, quum tamdiu tam graviter ægrotaverit: sed ille nihil ad te misit? L. Immo, pecuniam. P. Euge; nullus est jucundior nuncius. L. Ita aiunt. P. Tu verò sic respondes, quasi fabulam audias. L. Quin pejus audio. P. Quidnam? L. Verum mendacium. P. Egone mentitus sum? L. Non dico te esse mentitum: sed falsum dixisti. P. Ego quid dicas, non intelligo. L. Dabo operam ut intelligas. P. Obsecro te. L. Si nullus est jucundior nuncius, quàm de allata nobis pecuniâ, quid ergo est Evangelium? *Christi*? quis est jucundior nuncius, quàm Gratia Dei, quam *Christus* attulit nobis per Evangelium? P. Fateor nihil esse jucundius Evangelio, iis duntaxat qui credunt ei, quique id ex animo amplectuntur. L. Equidem sic intelligo. P. At ego loquebar de humanis et terrenis rebus, tu verò statim ad cælum ascendisti. P. Ita solent boni concionatores. P. Non putabam te esse Theologum tam acutum. L. Nihil dixi, nisi quod est tritum et in medio positum. P. Utinam illud adeo vulgare et protritum foret, ut omnes in *Christum* crederent! L. Nunquam credent omnes. P. Quid prohibet? L. Quia *multi sunt vocati, pauci vero electi, sicut Christi* ipse testatur. P. Sed ne te diutiùs teneam, potesne facere ut fratrem tuum paucis conveniant? L. Vix possum. P. Quid ita? L. Nam habet à patre nostro mandata plurima, in quibus curandis totus est occupatus. P. Nonne cœnabit apud vos? L. Cœnabit, opinor. P. Ibo igitur sub horam cœnæ. L. Veni, precor: et eadem opera nobiscum cœnabis. P. Non recuso. L. Interim vale: sed fac memineris adesse tempore. P. Quotâ horâ? L. antè sextam. P. Hora est mihi commodissima.

COLL. VIII.

VIGNOLUS, ANGELINUS.

Roco te *Angeline*, compinge mihi hanc chartam. A. Quid me rogas? non est ars mea. V. Et tamen sæpè compingis aliis. A. Quot habes schedas? V. Octo: sed jam sunt complicatæ, tantùm restat insuere membranæ. A. Quid dabis, si tibi compingero? V. Nihil habeo, quod possum dare: nam pecunia nulla mihi est. A. Ergo quære tibi alium opificem; non enim gratis faciam. V. Mi *Angeline*, tu es tam bonus, denegabis mihi rem tantillam? A. Scin' tu quid habet proverbium? V. Quod proverbium dicis? M. *Manus manum fricat*. V. Quid hoc sibi vult? A. Da aliquid si velis accipere. V. Si quid haberem, certè libentè darem. A. Cedo merendam tuam. V. Merendam? ah me miserum! quid ederem? mallet dare pileum, si auderem. A. Merenda tua parva res est. V. Sed vehementè esurio. A. Quid causæ est? V. Quia nihil mandî, nisi frustrum panis et tres aut quatuor juglandes. A. Eho, quid causæ fuit? V. Quia mater domi aberat. A. Quis ergo tibi dedit merendam? V. Ipsa. A. Atqui dicebas eam adfuisse. V. Verum est; aberat enim tempore prandii, nec rediit, nisi paulo ante merendam? A. Nihilne edisti domi, antequam in ludum venires? V. Nihil. A. Cur non? V. Quia timebam non adesse in tempore. A. Tintinabuli sonitus te satis admonere debet. V. Sed rarò audimus à nostris ædibus. A. Quid ita? V. Quia longè domus ad hâc scholâ distat. A. Suntne vera ista omnia, quæ mihi narras? V. Vera profectò, *Angeline*. A. Age da mihi tuam chartam; ego tibi compingam elegantem libellum: tu interim ede merendam tuam. V. Ego petam à matre sextantem; quam

dabo tibi. A. Cave petas, nihil volo: quin potius darem tibi, si egeres. V. Ago tibi gratias. A. Nonne putabas me seriò petere abs te merendam? V. Profectò sic putabam. A. Atqui dicebam joco. V. Quamobrem? A. Ut paulisper audirem te *Latine* fabulari; nam quod benè discas gaudeo. Quanti emisti chartam hanc? V. Dedi pro codice assem cum semisse. A. Non emisti malè; bona est, sed non rectè complicàsti. Habes membranam? V. Ecce tibi! A. Benè res habet; ego citiùs confecerò, quàm tu merendam perederis. V. Habeo tibi maximam gratiam, mi *Angeline!* A. Honestè loqueris: sed memento, fili, ut semper vivas in timore Dei, diligentèr obedias matri, sis frequens in schola, diligens in studio; ne versaris cum pravis ac dissolutis; denique quibus poteris benè facito, quemadmodum vides me fecisse tibi; intellexistin? V. Optimè. A. Fac igitur, ut sæpè recorderis. V. Faciam, Deo volente. A. Ede nunc otiosè.

 COLL. IX.

DIVINUS, ALBUS.

QUID tibi dedit mater in merendam? A. Vide. D. Caro est: sed quænam? A. Bubula. D. Utrum recens, an salsa? A. Est bubula salita. D. Utrum pinguis, an macra? A. Eho, inepte, non vides macram esse? D. An non malles esse vitulinam, aut vervecinam? A. Utraque bona est: sed in omni genere sapit mihi hœdina, presertim assa. D. Hem! delicatule, jamdiu palatum tam doctum habes? A. Dico, ut sentio: nec

enim est mentiendum. D. Absint à nobis mendacia. Sumus enim filii Dei, Christi frates qui est ipsa Veritas, ut ipse de se loquens testatur. A. Sed ad rem. Suillâ quoque vescor libentèr, modicò sale aspersâ et benè coctâ. D. O mirificam Dei gratiam, qui dat nobis tot opsoniorum genera, et tam bona! A. Quot putas esse hac in urbe pauperes, qui solo pane hordeaceo victitant, neque tamen ad saturitatem? D. Non dubito multos esse, in tanta præsertim annonæ caritate. A. Itaque nos in tantâ bonorum rerum copiâ, quantas Deo gratias agere debemus? quas laudes illi dicere? D. Ejus igitur beneficia magnificè ubique prædicemus: atque interim precemur, ut, pauperum suorum misereatur inopiæ. A. Utinam ipse corda nostra suò spiritu ad eam rem penitus adficiat. D. Ita precor.

 COLL. X.

ERASMUS, BESSONIUS.

QUID rides? B. Nescio. E. Nescis? magnum signum stultitiæ. B. Me igitur stultum vocas? E. Minimè verò, sed dico tibi argumentum esse stultitiæ quum quis ridet et, ridendi causam nescit. B. Quid est stultitia? E. Si diligenter evolvas Catonem tuum, istud quod quæris invenies. B. Nunc non habeo meum Catonem, et volo aliam rem agere. E. Quod habes negotium? B. Habeo ediscere aliquid de rudimentis. E. Interim quæris fabulari, ineptule? B. Die mihi (quæso) de stultitia in Catone. E. *Stultitiam simulare loco, prudentia summa est.* Annon hæc didicisti? B. Immo sed non recordabar. E. Cum domi fueris; inspice librum tuum. B. O quantas gratias ago tibi! ego

proponam alicui istam questionem, qui non poterit mihi respondere, et sic erit victus. E. Tace, puer, tace et stude, ne vapules. B. Non multo curo; ego ferè teneo prælectionem. E. Nisi taceas, dicam observatori, qui te statim notabit. B. Mane, mane: nihil dicam ampliùs. E. Sed memento id quod dixi tibi. B. Quid est? E. Ne rideas unquam sine causa. B. Sed ridere non est malum. E. Non dico istud. B. Quid igitur? E. Stultum est sine cause ridere. B. Nunc intelligo. E. Recordare sæpè.

 COLL. XI.

CLEOPHILUS, MELCHISEDECH.

ECQUID habes novi? M. Accepi literas à patre qui *Lugduni* habitat. C. Quando accepisti? M. Heri sub noctem. C. Quis attulit? M. Piscarius. C. Quidnam intellexisti ex istis literis? M. Omnia benè illuc habere, quod ad Evangelium pertinet. C. *Verene prædicas?* M. Expecta: literas ipsas ostendam tibi à prandio. C. Est profectò, quod nostris fratribus gratulemur. M. Scilicet, quodque Deo nostro gratias maximas agamus. C. Id quidem præstare debemus omni tempore; sed nunc maximè, cum audiamus ea, quæ ad gloriam ejus præcipuè pertinent. Utinam hoc semper habeamus in memoria? C. Communicabis igitur mecum tuas literas? M. Ut promisi. C. Ergo post prandium. M. Etiam dubitas? C. Interea vale. M. Vale et salve, *Cleophile*.

COLL. XII.

ISRAEL, MATTHEUS.

ESTNE domi frater tuus? M. Cur istud rogas? I. Pater meus volebat eum convenire. M. Non est in hac urbe. I. Ubi igitur? M. Peregrè profectus est. I. Quando? M. Nudius tertius. I. Quonam ivit? M. *Lutetiam*. I. Quà iter facturus est? M. *Lugduno*. I. Utrum pedes an eques ivit? M. Ivit equo. I. Quando est rediturus? M. Nescio. I. Sed quem terminum constituit illi pater? M. Jussit ut hic adesset ad vicesimum hujus mensis diem. I. Ducat illum Deus, ac reducat. M. Ita precor.

 COLL. XIII.

DUEUS, BALLINUS

QUANDO profecturus est domum? B. Cras, Deo juvante. D. Quis jussit? B. Pater. D. Quando autem jussit? B. Ad me scripsit superiore hebdomade. D. Quo die literas accepisti? B. Die *Veneris*. D. Quid Continebant præterea literæ? B. Omnes rectè valere, et proximis diebus initium fore vindemiæ. D. O fortunatum qui vindemiatum properas! B. Vis dicam patri meo, ut te accersat? D. Quàm gratum mihi faceres! sed vereor ut nolit. B. Immò gaudebit cum propter nostram conjunctionem, tum vero quia et *Latine* colloquendo nos exercebimus, et de studio unà

interdum conferemus. D. Oh, gaudio totus exilio! amabo te, id cura, mihi animule. B. Senties: interim Deum precemur, ut dicta et consilia nostra vertat in gloriam sui nominis. D. Benè mones, et certè ita expedit facere.

COLL. XIV.

AURELIUS, LAMBERTUS.

SISTE parumpèr gradum *Lamberte*; quò properas? L. Rectâ domum. A. Quid eò? L. Mater me vult paucis convenire. A. Nescis quamobrem? L. Nescio nisi fortè ut vestimenta hyberna mihi facienda curet. A. Istud est verisimile; jam enim instat hyems. L. Jam visa sunt gelicidia, et glacies etiam alicubi? A. His diebus vidi in foro montanos quosdam, qui dicebant magnam vim nivium decidisse superiore hebdomade, cum hic interea lentas pluvias tantum videremus. L. Ego quoque id ipsum audivi domi nostræ, ex rusticis qui triticum nobis advexerant. Sed cogor abrumpere sermonem, ne mihi irascatur mater. A. Sed heus tu, mi *Lamberte*, adfer mihi domò aliquot uvas: nam amplissima fuit vobis vindemia. L. Adferam (ut spero) utrique nostrum affatim, nisi quid fortè mater irata sit mihi. A. Istud avertat Deus.

COLL. XV.

PELIGNUS, BARTHOLOMÆUS.

QUONAM is tam celeritè? B. Ad tonsorem. P. Ego quoque unà tecum. B. Rogasti veniam? P. Non rogavi: sed tantispèr expecta me dum eo rogatum. B. Festina igitur. P. Mox rediero. Redii: eamus jam. B. Quo vultu te præceptor accepit? P. Hilari sanè. B. Eodem me quoque exceperat. P. Non solet irasci nobis, nisi illum intempestivè adeamus. B. Quotusquisque id non ægrè fert? P. Etiam nos, qui pueri sumus, sæpiùs irascimur condiscipulis, cum studia nostra, quantalacumque sunt, interpellant: sed jam desinamus: optimè tonsorem antè officinam video. B. Euge nulli sunt igitur expectantes: ita fiet, ut minus diu moremur.

COLL. XVI.

A. B.

QUò nunc solus abis? B. Semper à versibus aliquid auspicaris. A. Facile est carmen incipere, deducere non item. Sed dic quò nunc is? B. Rectâ in portum. A. Quid in porto habes negotii? B. Viso equid alimenti mihi advectum sit. A. Vis me tibi comitem? B. Nihil ad rem pertinet pluribus verbis hic fabulari; eamus unà. A. Eamus sanè: confabulari licebit amplius ambulando in ripa lacûs, si navis nondum appulsa sit. B. Quid si jam appulsa? A. tamen deambulare satis diu poterimus, dum exonerabitur.

COLL. XVII.

NOMENCLATOR, PUER.

UBI est *Petrus*? P. Ivit foras. N. Quò? P. Abiit rus. N. Quicum? P. Cum patre. N. Quis venerat accersitum? P. Patris famulus. N. cuando est in urbem rediturus? P. Hinc (ut dixit) ad octavum diem. N. A quo petibit abeundi veniam? P. Ab hipodidascalo. N. Cur non potiùs à ludimagistro? P. Ad negotia prodierat. N. Sat habeo.

COLL. XVIII.

PUTANEUS, VILACTUS.

NESCIS vetitum esse ne submissè loquamur inter nos? V. Quidni scirem, cum præceptor tam sæpè nobis inculcet ejus rei causas? P. Cur igitur modò faciebas contra? V. Quia *Isaias* ita me cœperat alloqui. P. Quid tum? debuisti illum admonere, non imitari. V. Debui; sed tunc mihi non venit in mentem. P. Sed interim notandus es. V. Minimè vero: nisi velis esse ipso præceptore severior. P. Dic mihi causam. V. Quia præceptor vetat quempiam notari, qui spontè delictum agnoverit, modò ne tale sit factum, quod verbo Dei interdictum sit. P. Nonne à Deo præceptum est, ut parentibus obediamus? V. Illud est cuartum decalogi præceptum. P. Atqui (ut habemus in Catechismo) præceptum illud patet latiùs; nam parentum nomine præceptores complectitur, et magistra-

tus, et denique omnes, quibus Deus ipse nos subiecit. V. Non equidem nego vera esse quæ narras: sed malo præceptorem consulere, quàm tecum disputare; alioquin in majus malum me induceres, quod est contentionis vitium, multo magis à præceptore vetitum. P. Æquum dicis; memineris igitur præceptorem admonere, cum rationes à nobis exiget. V. Ne putes me obliturum, præsertim cum res mea agatur.

COLL. XIX.

ROSETUS, FERRERIUS.

UNDE venis? F. E foro. R. Quid illic audivisti novi. F. Nihil. R. Nihilne? F. Nihil prorsus. R. Mirum est te nihil audivisse de bello, aut de cæteris rebus Gallicis. F. De iis quæ nihil ad me pertinent non soleo percontari. R. Esto: sed tamen aliquid vel in transitu audiri solet. F. Ne mentiar, intellexi nonnihil in transitu. R. Narra mihi quæso. F. Non est narrandi spatium. R. Cur non? F. Est mihi aliò properandum. R. Quonam? Istud audiamus. F. Nihil ad te. R. Quando igitur revises nos, ut ex te istud audiamus? F. A prandio, si licebit per otium. R. Amabo te, fac liceat. F. Dabo operam: sed me detines diutiùs. Vale.

COLL. XX.

A. B.

UNDE venis? B. A foro. A. Quis te illuc miserat? B. Mater. A. Quid egisti in foro? B. Emi pyra. A. Nescis nobis vetitum esse emere fructus aliquos? B. Quis illud ignorat? nam dictum est palam in aula. A. Qui igitur ausus es emere pyra? B. Mater dederat mihi sextantem, ut mihi emerem in merendam. Quid mali feci, si parui matri?

COLL. XXI.

FRANCISCUS, DIONYSIUS.

UBI fuisti his diebus? D. Ruri. F. Quo in loco? D. In villa nostra. F. Quid agebas illic? D. Ministrabam patri. F. Quid verò ille? D. pastinabat vites nostras. F. Quando illinc rediisti? D. Heri tantum. F. Quid pater? D. unà mecum reversus est. F. Benè factum: sed quo nunc is? D. Rectâ, domum. F. Sed quando repetes ludum literarium? D. Cras, iuvante Deo, aut ad summum perendie. F. Ergo, interim vale. D. Et tu vale, mi *Francisce*.

COLL. XXII.

GARBINUS, FURNARIUS.

QUOD est tibi domicilium? F. Paterna domus. G. Unde nunc venis? F. Domò. G. Ubi prandisti? F.

Domi. G. Ubi cœnabis? F. Domi vestræ, ut spero. G. Qui scis? F. Pater ipse tuus hodie me invitavit. G. Ubi illum vidisti? F. Domi *Varronis*. G. Quod illic erat tibi negotium? F. Pater me miserat nunciatum aliquid. G. Scire etiam velim ubi sis cubiturus? F. Domi fratris. G. Quid habes negotii cum fratre tuo? F. Dixit sorori nostræ, se velle venire me otiosè. G. In qua domo habitat? F. In quadam conductitia. G. Eho! nullamne habet propriam domum? F. Habet quidè, sed eam locat quibusdam inquilinis. G. Locat igitur domum propriam & conducit alienam? F. Scilicet, ut ex me audis. G. Quanti locat? F. Octodecim aureis *Italicis*, quos nunc *Pistoletos* vocant. G. Cur illam non potiùs habitat? F. Longè pluris. G. Quanti igitur? F. Quinque & viginti. G. Cara est habitatio. F. Carissima; sed quid agas? loci commeditas id facit. G. Age, (ut aliquando tandem finiamus) dic precor, scisne ubi cras futurus sis? F. Domum revertar, ut inde in scholam me conferam siquidem permiserit *Dóminus*. G. Cur addis, *Si Dóminus permiserit?* F. Quia, nisi permisu Dei, ne domo quidem exire possumus. G. Istud andivi sæpè ex præceptore. F. Cur ergo rogabas? G. Quia numquam nimis dicitur quod benè dictum fuerit, præsertim ubi de rebus divinis agitar. F. Istud quoque ex præceptore didicimus. G. Verùm, sed utile est talia sæpè repetere ad memoriam exercendam. F. Vide quò nos sensim aduxerit tua prima interrogatio. G. Tantùm volebam paucis verbis tecum jocari. F. Age, quoniam nunc satis animum exercuimus, nonvis etiam corpus exercere valetudinis causa? G. Quidni velim? F. Eamus igitur lusum pilæ palmariæ: nam eo lusu scio te delectari. G. Delector sanè, sed nunc pilam non habeo. F. Ecce tibi, sequere me. G. Ego te sequor libens, tu me benè ducito.

COLL. XXIII.

CREDITOR, DEBITOR.

QUANDO patris reditum expectas? D. Hinc ad diem octavum. C. Qui scis diem? D. Ipse pater ad me scripsit. C. Adventus ejus (ut spero) te ditabit. D. *Craso* ditior ero, si benè nummatus venerit. C. Tunc mihi mutuum reddes? D. Non est quod dubites, quin, si tibi opus erit ampliùs, non modo reddam mutuum, sed etiam referam gratiam. C. Quomodo? D. Pecuniam mutuan vicissim dabo. C. Nihil opus erit, spero. D. At nescis quid possit accidere. C. Tempus est brevissimum. D. Non eo dico, quod tibi velle ominari malum. C. Quidquid ominentur homines, Deus clayum tenet. D. Sed qui cessamus recipere nos in auditorium? C. Opportunè admones.

COLL. XXIV.

PICUS, MICUARDUS.

QUANDO rediisti domò? M. Tantum redeo. P. Ubi est frater tuus? M. Mansit domi. P. Cur mansit? M. Ut pranderet cum matre. P. Tu vero cur etiam non mansisti? M. Jam pranderam cum patre. P. Quis vobis ministrabat? M. Ancilla. P. Quid mater? ubi erat? M. Etiam domi, sed occupata. P.

Qua in re? M. Recipiendo tritico quod nobis ad-
 ductum fuerat. P. Quando redibis domum? M. Quum
 accersor à patre. P. Quo die istud erit? M. For-
 tassè hinc ad quatuor dies. P. Cur vos tam sæpè
 domum commeatis? M. Sic volunt parentes. P. Quid
 agitis domi? M. Quod jubemur à parentibus. P.
 Sed interim perit vobis studiorum tempus. M. Non
 omnino perit. P. Quid igitur? M. Quoties pater non
 est necessariò occupatus, omnibus horis exercet nos,
 manè, ante & post prandium, ante cœnam, à cœna
 satis diu, postremò etiam antequam cubitum eamus.
 P. Quibus rebus vos exercet? M. Exigit à nobis ea
 potissimum, quæ totâ hebdomadâ in schola didicimus:
 themata nostra inspicit, de iis nos interrogat; sæpè
 dat nobis aliquid modò *Latine*, modò vernaculè des-
 cribendum; interdum etiam nobis proponit brevem sen-
 tentiam vernaculo sermone, quam *Latine* vertamus:
 interdum, contra, jubet aliquid *Latinum* vernaculè
 reddere. Postremò, ante cibum & post, semper è
 Biblis Anglicis aliquid legimus, idque totâ presente
 familiâ. P. Nihilne de Catechismo interrogat? M.
 Id facit omni die Dominico, nisi fortè domò absit.
 P. Mira narras, si modò vera. M. Imo sunt lon-
 gè plura, quàm quæ tibi narravi: sum enim oblitus
 morum civilitatem, de qua etiam admonere nos so-
 let in mensa. P. Cur pater vester tantum sumit
 laborem in vobis docendis? M. Ut sic intelligat, num
 in schola operam ludamus, et tempore abutamur. P.
 Mira hominis diligentia, atque adeò prudentia! O
 quàm devicti estis Patri cœlesti, qui talem patrem
 in terra dedit vobis! M. Faxit ille, ut hoc cætera
 ejus beneficia nunquam obliviscamur. P. Bonum &
 pium est istud optare; cura ut habeas non modo in
 ore, sed in animo etiam magis. M. Quod me tam
 fidelitè mones, habeo tibi gratiam. P. Benè monen-
 di officium debemus omnibus, sed maxinè fratribus.

M. Fratribusne igitur solis? P. Eos potissimum fratres hic dico, qui ex fide in Christum nobis conjuncti sunt. M. Rectè judicas. Sed viso num frater domo tandem reverterit. Nam ad cessandum pronus est plus satis.

 COLL. XXV.

MYCHONIUS, PETELLUS.

SERIÒNE scribis, aut tu ineptis? P. Equidèm scribo serio, cur enim tempore abuterer? tu verò cur istud rogas? M. Quia vidi aliquando cum benè scriberes. P. Scribo interdum meliùs. M. Qui fit igitur, ut nunc tam scribas malè? P. Desunt mihi benè scribendi adjumenta. M. Quæ tandem? P. Bona charta, bonum atramentum, bona penna: nam hæc mea charta (ut vides) miserè perfluit, atramentum est aquosum & subalbidum, penna mollis & malè parata. M. Cur ità omnia maturè non providisti? P. Pecunia mihi deerat & nunc etiam deest. M. Incidisti in illud vulgare proverbium; *Cui deest pecunia, huic desunt omnia*. P. Sic agitur mecum. M. Sed quando te speras accepturum? P. In mercatu proximo pater ad me missurus est, aut ipsemet venturus. M. Ego te interea juvare volo. P. Siquidem id potes magnò beneficiò me affeceris. M. Accipe hos sex asses mutuò ad chartam et cætera comparanda. P. Quàm verè dictum est illud; *Amicus certus in re incerta cernitur*; Sed quid te impellit, ut mihi ultrò tam benignè facias? M. Caritas illa Dei, quæ (ut *Paulus* ait) effusa est in cordibus nostris. P. Mira est vis divini Spiritùs, qui ejus auctor est charitatis. Sed mihi

interim cogitandum, quomodo tibi referam gratiam. M. Parva res est: omitte istam cogitationem, nè te impediat quò minùs in utramvis aurem dormias; tantùm redde mutuum, quàm tibi commodum fuerit. P. Reddam (ut spero) propedièm. M. Eamus ad precationem, nè notemur. P. Adde unum; si placet. M. Quid est? P. Nè hodie incœnati mittamur cubitum. M. Ha, ha, he!

 COLL. XXVI.

VELUSATUS, STEPHANUS.

QUOTA horà surrexisti hodie? S. Paulo ante quintam. V. Quis te expergefecit? S. Nemo. V. An cæteri jam surrexerant? S. Nondum. V. Non ivisti illos excitatum? S. Non ivi. V. Quamobrem? S. Nescio, nisi quia non putabam illud ad me pertinere. V. An non te illi excitant interdum? S. Immo sæpissimè. V. Debuisti igitur similiter facere. S. Debui, fateor. V. Memento igitur, posthac facias. S. Meminero, Deo juvante. V. Sed tu, quid fecisti ex quo surrexisti è lecto? S. Primùm, flexis genibus precatus sum Patrem cœlestem in nomine Filii ejus, Domini nostri *Jesu Christi*. V. Factum benè: quid postea? S. Deinde ornavi me, et curavi corpus mediocriter, ut *Christianum* decet; postremò ad quotidiana studia me retuli. V. Si pergas sic facere, ne dubites quin Deus tua juvabit studia. S. Adhuc me semper juvit, quæ est ejus benignitas; nec me (ut spero) derelinquet. V. Rectè loqueris; nec ille spem tuam frustrabit. S. Anno superiore didici in *Catone*: *Spem retine; spes una hominem nec morte relinquit*. V. Quod retinueris, be-

nè fecisti; est enim egregia sententia, et homine *christiano* digna. S. Atqui auctor ejus libri non fuit *christianus*. V. Non fuit, certa res est. S. Unde igitur sumpsit tot puleras sententias? V. Maximè ex Philosophis *Ethnicis*: nam et ipsi (divino Spiritu illuminati) plurima dixerunt, quæ sunt verbo Dei consentanea: quod tu quoque videri aliquando poteris, si literarum studium prosequare. S. Ego prosequar (ut spero) dummodo ipse Deus det patri meo vitam longiorem. V. Precare diligenter et ex animo ut illud contingat. S. Quotidie id precor sæpè. V. Det tibi Dóminus Deus in omni opere bono perseverantiam! S. Quod mihi optas, idem tibi precor; et gratias ago, quòd me tam fraternè monueris.

 COLL. XXVII.

DOMINICUS, BARASIUS.

UBI sunt juglandes tuæ? B. De quibus loqueris juglandibus? D. Quas hodie ex præmio accepisti. B. Ubi sint, rogas? Quasi vero tibi servare debuerim. D. Non sic intelligo; sed quæro quid feceris. B. Edî in merenda. D. Edisti miser? Cur potiùs non servabas ad ludendum? B. Edere malui, quàm perdere. D. Non poteras perdere nisi duodecim. B. Fateor. D. Quòd si sors tulisset, potuisses ducentas aut fortasè plures lucrifacere. B. *Dubius est* (ut vulgo dicitur) *ludi eventus*. D. Quid tum? Ubique parati esse debemus in utramque partem, et boni consulere quicquid nobis evenerit. B. Istud ego scio, sed non sum admòdum ludendi peritus in eo genere. D. Abi; nunquam rem facies. B. Nemo rem faciet, nisi Deo volente;

nec ego ditari ex ludo velim. D. Ergo (ut video) quærendus est mihi collusor alius. B. Nihil sanè impedio. Sed mane parumpèr. D. Quid vis? B. Quid tu vocas sortem, de qua hîc mihi mentionem fecisti? D. Ipsam fortunam. B. Quid autem est fortuna? D. Stultorum opinio. B. De fortuna quid opinantur stulti? D. Nunc mihi non vacat de hoc tibi respondere: sed vide annotationem præceptoris in *Catonem*. B. In quem locum? D. In illum versiculum; *Indulget fortuna malis, ut lædere possit*. B. Ut video, non ignoras quid sit fortuna. D. Satis scio fortunam nihil esse. B. Cur ergo dixisti: *Quod si sors tulisset?* D. Excidit mihi sic loqui *Ethnicorum* more; nam eorum libri (ut sæpe docet præceptor) pleni sunt ejusmodi impiâ doctrinâ. B. Nihil mirum, nempe illi veram Dei cognitionem non habuerunt. D. Sed audi, mi *Barasi*; si vis amplius disputare, quære tibi alios disputatores; nam mihi nunc serio ludendum est; volo tamem priùs te vicissim admonere. B. O quàm gratum mihi feceris! D. Nonne tu dixisti hæc verba, *Dubius est ludi eventus?* B. Fateor me dixisse, sed præmunivi. D. Quomodo istud intelligis? B. Addidi enim hæc tria verba, *Ut vulgo dicitur*. D. O astutam vulpeculam! Os oclusisti mihi. Sed hæc inter nos sine odio aut malevolentia dicta sunt. B. Novit Deus utriusque animum. D. Est enim ille solus cordium scrutator. Sed quid tu? Vis solus otio torpescere? B. Cogito, quo lusu me exerceam. D. Quasi verò sit diutiùs cogitandum. Age, sequere me; dabo tibi multo juglandes. B. Amicè nunc loqueris: sed quando reddam? D. *Ad calendas Græcas*, si non potes citiùs. B. O festivum caput! Eamus.

COLL. XXVIII.

H. J.

JACOBE! J. Quid vis? H. Repetamus unà prælectionem. J. Non est mihi otium. H. Quid habes negotiū? J. Volo scribere. H. Quid scribere paras? J. Dictata præceptoris. H. Cur heri non scripsisti? J. Quo tempore scripsissem? H. Cùm luderetur. J. At ego nolebam amittere ludendi occasionem. H. Ah, piger! nihil aliud quam lusiones meditaris? Nonne diebus Mercurii et Sabbati ternæ sunt horæ liberæ? J. Liberæ quidem sunt, sed ad lusum destinatæ, deputatæ, attributæ, assignatæ. H. Immò partim lusibus aut alicui honestæ remissioni, partim studio literario sunt dicatæ. J. Fateor: duntaxat iis, qui volunt immori studis. H. Non poteras heri sesquihoram detrahere ludo tuo, aut saltem horam unicam! J. Tu stude quantum voles; ego verò ludam, quandiu licebit. H. Per me quidem licebit: sed interim parùm promovebis in literis. J. Nonne præceptori satisfacio? H. Uteunque. J. Tu igitur, studiose, vis esse præceptore ipso superior. Omitte me tandem; age tuum negotium, ego meum. H. Age, age, ut libet.

COLL. XXIX.

RUFUS, CASTRENSIS.

QUANDO repetes ludum literarium? C. Nescio. R. Cur de hac re patrem non admones? C. Quid putas me

curare? R. Parum admodum, ut credo. C. Profectò verum dicis. R. Satis est signi, te non amare literas. C. Scio legere, scribere, *Latine* loqui; saltem mediocritèr: quid opus est mihi tantà scientiâ? Ego plura scio quàm multi seniores. R. O miserum adolescentem! siccine rem contemnis inæstimabilem? C. Quid tu sic exclamas? Unde tibi videor miser? R. Amice, nulla tibi à me orta est injuria; quod enim tibi dixi, non est convitium: ne tu in malam partem accipias: sed misereor tui, quia id contemnis, quod felicitatem parit. C. Luerum, divitiæ, et voluptas, felicitatem parit. R. Immò ista multis fuerunt exitio; tametsi divitiæ sunt donum Dei; nec nocent, nisi iis qui abutuntur: verum enimvero nulla est homini pretiosior possessio, quàm virtus et rerum honestarum cognitio. C. Vis igitur concionari ut video. R. Utinam divinas conciones audivisses diligentèr? C. Hem! obtundis me. Nunquid vis? R. Ut bonam mentem det tibi Deus. C. Ea fortassè tibi magis est opus, quàm mihi. Vale.

COLL. XXX.

A. B.

MIROR ego, quid tibi velis. Tu ferè semper es otiosus, aut garris, aut ineptis. B. Quid vis faciam? A. Ut studeas diligentèr. B. Cur me istud mones? A. Pro meo in te amore, tuq; utilitate. B. Frustra mones. A. Quid ita? B. Quia non est mihi animus in literis. A. Quid ergo velles? B. Discere aliquam artem aptam ingenio meo. A. Jamne cogitasti, quænam ars tibi placeat potissimùm? B. Jampridem. A. Cur ergo patrem non admones? B. Nunquam ausus sum. A. Cur non? B. Vereor nè mihi irascatur. A. Ro-